

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN TOPLANTI DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKININ KONUSU

THE OBJECT OF THE RIGHT OF BOARD OF DIRECTORS OF THE JOINT STOCK COMPANY TO RECEIVE INFORMATION OUTSIDE OF MEETING

Hediye Bahar SAYIN*

Özet: Yönetim kurulu üyeleri Şirkete karşı çeşitli hak ve borçlara sahiptir. Üyelerin bilgi edinme hakkı ise üyeler açısından hem hak hem de bir yükümlülüktür. TTK m. 392’de anonim Şirket yönetim kurulu üyelerinin bilgi edinme hakkına yer verilmiş, bu hak toplantı içi ve dışı olmak üzere iki şekilde düzenlenmiş ve üyelerin toplantı içinde bilgi alması esas olarak kabul edilmiştir. Toplantı dışında bilgi talebi söz konusu ise, “işlerin gidişi ve münferit işler” hakkında bilgi talebinde bulunan üye başkandan izin almalıdır. İsviçre BK m. 715a’da ise sadece münferit işler konusundaki bilgi talepleri başkanın iznine tabi tutulmuştur. Türk ve İsviçre hukukunda konuya ilişkin düzenlemeler ile “işlerin gidişi/ münferit işler” kavramları çalışma kapsamında inceleme altına alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Bilgi Edinme Hakkı, İşlerin Gidişi, Münferit İş

Abstract: Board members have various rights and obligations to the company. Right to receive information of the members is both a right and an obligation for members. The article 392 of TCC is about the right to receive information of board members of joint stock company, and this right was organized in two ways; inside and outside meeting; and the receiving information inside meeting by members was accepted as a basis. In the case of a request for information outside the meeting, a member who requests to receive information about “run of business and individual affairs” shall obtain permission from the head member. As for the Article 715 of Swiss Code of Obligations, the information requests about disjunctive affairs are only subject to the permission of head member. With the regulations in Turkish and Swiss law related to this topic, the concepts of “run of business and individual affairs” are examined in scope of the study.

Keywords: Joint Stock Company, Board of Directors, Right to Information, Run of Business, Individual Affairs

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

1. Giriş

Anonim şirketler yönetim kurulu tarafından temsil ve idare edilir (TTK m. 365). Kurul üyeleri anonim şirket açısından önemli görevler üstlenir. Böyle önemli görevler üstlenen kurul üyelerinin şirkete karşı haklarının ve borçlarının olması kaçınılmazdır. Kurul üyelerinin hakları, kişisel ve mali haklar olmak üzere ikiye ayrılır. Üyelerin kişisel nitelikli haklarından biri de bilgi alma ve inceleme hakkıdır (TTK m. 392).

Şirketin yönetim ve temsilinin amaca uygun olarak gerçekleşmesi, yönetim kurulu üyelerinin şirket iş ve işlemleri hakkında doğru bilgi almalarına bağlıdır. Bilgi alma ve inceleme, yönetim kurulu üyeleri açısından hem hak hem de bir yükümlülüktür. Çünkü bilgi alma hakkı ile üyelerin sorumlulukları arasında doğrudan bir ilişki mevcut olup, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluktan kurtulması, bu hakkın ve yükümlülüğün yerine getirilmiş olmasına bağlıdır.¹ Bu sebeple, TTK m. 392'de yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Düzenleme incelendiğinde bilgi alma hakkının, toplantı sırasında ve toplantı dışında olmak üzere iki şekilde kullanılabileceği görülür.

Yönetim kurulu üyeleri kural olarak, toplantı sırasında şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Üyelerin kurul toplantılarında şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında detaylı bilgi alma hakları vardır. Yönetim kurulu üyesinin bireysel bilgi alma hakkına dayanarak ilgililerden bilgi talep etmesi halinde, bu talep reddedilemeyeceği gibi sorular da cevapsız bırakılmaz (TTK m. 392/1). Toplantı sırasında yönetimle görevli kişi ve komiteler, üyelere bilgi vermekle yükümlüdür (TTK m. 392/2).

Toplantı dışında ise yönetim kurulu başkanının izni ile şirket yönetimi ile görevli kişilerden işlerin gidişi ve münferit işler konusunda bilgi alınabilir. Üyenin görevini yerine getirmesi için gerekli ise başkandan şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemeye sunulması istenebilir (TTK m. 392/3). Başkanın bilgi alma, soru sorma ve inceleme

¹ G. Üçışık ve A. Çelik, Anonim Ortaklıklar Hukuku C: I, Ankara 2013, s. 481.

talebini reddetmesi halinde, yönetim kurulu iki gün içinde toplanır (TTK m. 392/4). Konu kurulda karara bağlanır. Kurulun toplanmaması veya kurulun talebi reddetmesi halinde, bilgi talep eden üye, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkemenin vereceği karar kesindir (TTK m. 392/4).

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı kanunda ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Bu çalışmada “üyelerin kurul toplantıları dışındaki bilgi alma hakkının konusu” hususunun İsviçre BK ile karşılaştırmalı olarak inceleme altına alınması planlanmıştır.

2. Kurul Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alması

2.1. Genel olarak

Yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışında bilgi alması TTK’da ayrıca ve açıkça düzenlenmiştir. Bunun sebebi kurul toplantılarının aralıklarla yapılması olup üyelerin bu süreçte toplantı dışında şirket işlerine ilişkin bilgi almasının ancak bu hak vasıtası ile kullanılabilmesidir. Bu açıdan kurul üyelerinin toplantı dışında bilgi alması hususunun üyelere ulaştırılabilecek belge ve raporlarda dahil olmak üzere şirket iç yönergesinde belirlenmesi gerekir. İç yönergede sunulacak bilgiler ve bilgi akışının ayrıntılı ve açık şekilde düzenlenmesi, üyelerin kolay şekilde bilgiye ulaşmaları ve bilgilerin çarpıtılmaması açısından önemlidir.²

Üyelerin bireysel ve sınırsız bilgi alma hakkı kaynak TTK’da, İsviçre BK m. 715a’dan farklı düzenlenmiştir. TTK m. 392/3’a göre, “Toplantı dışında üyeler yönetim kurulu başkanının izni ile şirket yönetimi ile görevli kişilerden “işlerin gidişi ve münferit işler” konusunda bilgi alabilir”. BK m. 715a’ya³ göre ise “her üye, yönetim kurulu toplantıları dışında şirket yönetimiyle görevli kişilerden işlerin gidişi ve münferit işler hakkında ise yönetim kurulu başkanının yetki vermesi ile bilgi isteyebilir.” Her iki düzenleme arasındaki temel fark; işlerin gidişi hakkında bilgi alı-

² H. Pulaşlı, (2014). Şirketler Hukuku Şerhi C. I (2. Baskı). Ankara: Adalet, § 30, N. 581.

³ İBK’da yer alan işlerin gidişatı hakkında doğrudan bilgi almaya ilişkin düzenleme 1992 değişikliği ile yasaya girmiştir.

nabilmesi için İsviçre BK'da yönetim kurulu başkanından izin alınmasına gerek olmamasına rağmen TTK'da bu iznin aranmasındadır. TTK ve İBK'ya göre münferit işler hakkında bilgiler ise ancak Kurul başkanının izni ve görevlendirmesi ile yetkili kişilerden alınabilmektedir. Dolayısı ile TTK'da yer alan düzenlemede hem işlerin gidişi hem de münferit işler hakkında bilgi almak için yönetim kurulu başkanının izni gerekmektedir.⁴

TTK m. 392'nin gerekçesinde mehzaz kanundan farklı düzenleme yapılmasının sebeplerine ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu konuda sadece şu ifade edilmiştir: "Üyenin (kural olarak) kurul dışındaki bilgi almak hakkı bulunmadığı gibi, kurul dışında defterleri ve/veya belgeleri incelemek hakkı da yoktur. Üye, bu hakkı yönetim kurulu başkanının izni ile kullanabilir. Üye, şirketin defter ve belgelerini incelemeyi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse talep edebilir. Başkandan talep bir şekle tâbi değildir". TTK m. 392/1'de ise "Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir" ifadesi ile her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi alma hakkı olduğu ilke olarak düzenlenmiştir. Fakat TTK m. 392/3'de yer alan ifadelerle bu hakka (TTK m. 392/1) sınırlama getirilmiştir. TTK m. 392/3'ün ifadesinden de anlaşıldığı üzere, yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışından doğrudan bilgi alma hakları yoktur. Fakat bu ifade TTK m. 392/1 hükmü ile çelişmektedir. Aynı madde altında birbirine çelişik düzenlemeye sebep olmaktadır. Ayrıca bu sınırlama, kurul üyelerinin sorumluluğu sistemi ile de bağdaşmamaktadır.

2.2. Bilgi alma hakkının kapsamı

TTK m. 392/3 hükmü gereği, kurul üyeleri toplantı dışında "işlerin gidişi" ve "belirli münferit işler" hakkında başkanın izni ile bilgi isteyebilecektir. Başkanın iznine tabi bilginin kapsamının tespit edilmesi yönetim kurulu üyelerinin şirketi yönetim hakkı açısından önem arz eder. Ayrıca TTK m. 392/5' gereği, yönetim kurulu üyesinin bu madde-

⁴ Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 583, 584.

den doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılamaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu kararı ile üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir. Bu bağlamda esas sözleşme veya yönetim kurulu kararı ile kanuni düzenlemeden sapılabilir. İşlerin gidişi hakkında bilgi istemlerinde başkanın izninin aranmaması kararlaştırılabilir. Bu durumda da “münferit iş” ve “işlerin gidişi” kavramları arasındaki fark önem arz eder.⁵ Belirttiğimiz sebeplerden dolayı bu iki kavramın kapsamlarının değerlendirilmesi, üyelerin bilgi alma hakkını kullanırken karşılaşacakları “kurul başkanı” engelini kaldırmak açısından önemlidir:

2.2.1. İşlerin gidişi kavramı

İşlerin gidişi (*geschäftsgang*) kavramına ilişkin ittifak edilmiş bir tanım bulunmamaktadır. “Münferit işler” kavramının karşıt anlamından yola çıkılarak kavramın içeriği belirlenmeye çalışılmaktadır. Buna göre, münferit iş ve işlemlere yönelik olmayan bilgi talepleri “işlerin gidişi” hakkında bilgi talebi olarak değerlendirilir.⁶ İşlerin gidişi; tek, belirli ve sınırlandırılmış işlemleri değil herşeyi kapsar. Hakkın kötüye kullanılması ve orantılılık ilkesi göz önünde bulundurularak bir işletme alanı veya işlem grubu hakkında bu kapsamda bilgi talep edilebilir.⁷

İşlerin gidişi, bazı konularda belirli bir süreçte hali hazırdaki durumun tespitine ilişkin verileri kapsar. Dolayısı ile işlerin gidişi ile genel olarak işletmede belirli bir süre içinde yapılmış her türlü iş ve

⁵ A. Kortunay, (2015). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre anonim şirketlerde yönetim kurulu ve üyelerin bilgi edinme hakkı. İstanbul: XII Levha, s. 357.

⁶ I. Kırca, (Şehirli Çelik, F. H./Manavgat, Ç.) (2013). Anonim Şirketler Hukuku C. I. Ankara: Adalet, s. 717; Kortunay, s. 355; İsviçre hukukunda “işlerin gidişi” kavramının dar yorumlanması yönünde görüşler mevcuttur. Bkz. P. Böckli. Schweizer Aktienrecht. (4. Auflage). Zürich 2009, § 13, N. 204; I. W. Hungerbühler. Der Verwaltungspräsident. Zürich 2003, s. 75. Çünkü özel ve tek bir olaya ilişkin bilgi taleplerinde kurul başkanının izni gerekir. Böckli, § 13, N. 204. Fakat bu görüşün aksine kavramın geniş yorumlanması gerektiği yönünde de görüşler bulunmaktadır. G. Krneta. Praxiskommentar Verwaltungsrat Art 707-726, 754 OR und Spezialgesetze. (2. Auflage). Bern 2005, Art. 715a, N. 998, M. Wernli/ H. Honsell/ P. N. Vogt/ R. Watter vd.). Obligationenrecht II Art. 530-1186 OR Basler Kommentar. (3. Auflage). Zürich 2008, Art. 715a, N. 9.

⁷ Wernli vd., Art. 715a, N. 9.

işlemler kastedilir.⁸ Örneğin, işletmenin satış ve hasılat gelişmeleri, piyasa payı, personel sayısı ve hareketliliği ve rekabet gücü hakkında genel bilgiler bu kapsamdadır.⁹ Böylece belirli bir süreçteki şirket hedeflerinden hangilerinin yerine getirildiği, hangilerinin gerçekleştirilemediği, bunların nedenleri ve diğer özel durumlar (ekonomik ve siyasi krizler) hakkında bilgi edinilmesi sağlanmış olur. İşlerin gidişine ilişkin bilgiler, belirli sebepten dolayı işlerin iyi veya kötü gittiğini veya beklenmeyen olayların olumlu ve olumsuz etkileri hakkında dinamik bir analiz ortaya koymalıdır.¹⁰

Münferit hallere ilişkin ayrıntılı bilgiler, şirket yönetiminde görevlendirilen kişilerin şahsi bilgilerine ilişkin personel dosyaları, ileride gerçekleşmesi beklenen işlerle ilgili bilgiler, şirket defter ve dosyaları ise “işlerin gidişi” kavramına dahil değildir.¹¹ Ayrıca, bilgi alma hakkı kapsamında kurul üyesinin işletme amacı kapsamında bir fabrika veya yavru şirketi işlerin gidişi hakkında bilgi almak için özel olarak ziyaret etmesi mümkün değildir. Çünkü bu işlem kanunda yer alan yönetim ile görevli kişilerden bilgi talep edilmesi ile uyuşmamaktadır.¹²

“İşlerin gidişi” kavramı dinamik olarak anlaşılması gerektiği için, uzun süren işlem süreçleri zaman olarak geçmişe uzanan örneğin uzun süreli etkileri olan veya uzun vadeli ticari işlemlere ilişkin gelişmeler hakkında da bilgi verilmelidir. Çünkü bu işlemler şirketin halihazırdaki durumunu değerlendirme açısından anlamlı olabilir.¹³ Dolayısıyla işlerin gidişi hakkında edinilen bilgi ile kurul üyeleri şirketin genel-geçer durumu hakkında çerçeve bilgi alınmasına yardımcı olur.

2.2.2. Münferit işler kavramı

Münferit işler (einzelne Geschäfte) hakkında bilgi istemi ise daha somut, detaylı veya spesifik konuları kapsar. Yani kapsamı dar fakat

⁸ Böckli, § 13, N. 202; Kortunay, s. 355.

⁹ Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 588; Kırca (ŞehirAli Çelik/ Manavgat), s. 717; Krneta, Art. 715a, N. 998.

¹⁰ Wernli vd., Art. 715a, N. 9; Böckli, § 13, N. 202; Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 588.

¹¹ Wernli vd., Art. 715a, N. 9; Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 588.

¹² Krneta, Art. 715a, N. 1007.

¹³ Wernli vd., Art. 715a, N. 9a.

detaylı içeriğe sahip konular münferit işleri oluşturur. Bu konuda en tipik örnekler; bir önceki toplantıda görüşülen işler, şirket müdürünün işten çıkarılması veya gelecek toplantı gündeminde yer alan bir konu veya bir ortaklık kazanımı olabilir.¹⁴ Açılacak şube için kira sözleşmesi, belirli bir alanda yürütülen AR-GE faaliyetleri yine münferit işlere örnek gösterilebilir.¹⁵ Ayrıca akdedilen veya fesih edilen bir sözleşme, şirkete çekilen bir ihtarnameye ilişkin bilgiler münferit işlerden sayılır.¹⁶

Kurul üyeleri kurul başkanından izin almak sureti ile yönetimde görevli kişilerden şirketin münferit işleri hakkında gerekli bilgileri isteyebilir. Başkandan izin alınması yöntemi ile talep edilen detaylı bilgiler hakkında başkanın bilgi sahibi olması sağlanır.¹⁷ İsviçre doktrininde; yönetim kurulu başkanının münferit işlere ilişkin bilgilerde izninin öngörülmesi yöntemi ile aile tipi anonim şirketlerde bazı yönetim kurulu üyelerinin doğrudan şirket çalışanlarından bilgi almak sureti ile şirket yönetiminde etkinlik kazanılması amacının gerçekleştirilmesi şeklindeki alışkanlıklara karşı konulması hedeflendiği belirtilir.¹⁸

3. Hükmün Yorumlanması ve Doktrindeki Görüşler

Türk hukuku açısından TTK m. 392/3 dikkate alındığında, kurul toplantıları dışında bilgi alma hakkını kullanmak isteyen yönetim kurulu üyesi her halükarda yönetim kurulu başkanına başvurmalıdır. Bu duruma ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler ileri atılmıştır. Bazı yazarlara göre, TTK'daki bu düzenlemenin mehz İsviçre'ye uygun yorumlanmalıdır. Diğer bazı yazarlara göre ise kanunun açık ifadesi

¹⁴ Krneta, Art. 715a, N. 1005.

¹⁵ Kortunay, s. 355.

¹⁶ Kırca (ŞehirAli Çelik/Manavgat), s. 717. İsviçre hukukunda "münferit işlem" kavramının "işlerin gidişi" kavramına göre daha geniş yorumlanması gerektiği yönünde görüşler vardır. Bunun nedeni münferit işlerde başkandan izin alınması gerekliliği olduğu ifade edilir. Hungerbühler, s. 76; Bunun aksi görüşte olana yazarlar ise kavramın dar yorumlanmasının hükmün amacına uygun olduğunu savunurlar. Wernli, Art. 715a, N. 9.

¹⁷ Wernli, Art. 715a, N. 10.

¹⁸ P. Forstmoser/A. Meier-Hayoz/P. Nobel, Schweizerisches Aktienrecht. Bern 1996, § 28, N. 100-105, dp. 55; Pulaşlı'ya göre, söz konusu durum, küçük aile şirketlerinin yaygın olduğu Türkiye açısından daha da önem arz eder. Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 590.

karşısında böyle bir yorum mümkün değildir. Tüm bilgi taleplerinde izin aranması olması gereken hukuk açısından doğru değildir. Doktrinde yer alan konuya ilişkin bu görüşlerin şu şekilde özetlenmesi mümkündür:

İlk görüşün temsilcilerinden *Kırca*'ya göre, yönetim kurulu üyelerinin bilgi edinme hakkının önemi ve konuya ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi dikkate alındığında, hükmün geniş yorumlanması gerekirken, mehaz İsviçre'ye nazaran bilgi alma hakkına sınırlama getirilmesi, kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olması mümkün değildir. Tercihin bilinçli olduğunun iddia edilmesi halinde, "işlerin gidişi-münferit işler" ayrımına gidilmemesi, bunlar yerine 1. fıkradaki "iş ve işlemler" kavramından söz edilmesi gerekirdi. Dolayısı ile yazara göre, düzenlemeler arasındaki fark tercüme hatasından kaynaklandığından hükmün mehaz 715a III'e uygun olarak yorumlanması, işlerin gidişi hakkında bilgi talepleri esnasında başkanın izninin aranması gerekir.¹⁹ *Kortunay*'da bu görüşlere katılarak şu hususları eklemektedir: İşlerin gidişi hakkında bilgi istenmesinin başkanın iznine tabi kılınması, başkan ve üyelerin görev ve sorumlulukları ile bağdaştırılması mümkün olmadığı gibi güvensizlik esasına dayanan bir yönetim organının kendisinden beklenen faydayı göstermesi zordur. Fakat yazara göre, TTK m. 392/3 hükmü tercüme özensizliğinden kaynaklanıyor ise madde gerekçesinde üyelerin toplantı dışında bilgi alma hakkının bulunmadığına vurgu yapılmasının açıklanması mümkün değildir. Hükmün lafzı bilgi alma hakkının genişletilmesi yönündeki genel felsefe ile örtüşmemektedir. Düzenlemenin yorum yolu ile veya mahkeme kararı ile redakte edilmesi mümkün gözükmemektedir. TTK m. 392/6 hükmünün işletilerek hakkın genişletilmesi ve kanun değişikliğine gidilmesi gerekmektedir.²⁰ TTK m. 392 hükmünün amacı ve niteliği gereği de münferit iş kavramının dar yorumlanması gerekir.²¹

¹⁹ Kırca (ŞehirAli Çelik/ Manavgat), s. 716. Aynı yönde görüş için bkz. S. Bozel. "Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı (6102 sayılı TTK m. 392)", *Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2013, S. 1, s. 88 vd.

²⁰ Kortunay, s. 356.

²¹ Kortunay, s. 355.

İkinci görüşte olan yazarlardan *Pulaşlı*'ya göre, İsviçre hukukunun aksine Türk hukukunda hem münferit işler hem de işlerin gidişi hususunda kurul başkanından izin alınması şart kılındığından bu iki kavramın birbirinden ayrılmasının kural olarak pratik bir yararı yoktur.²² Ayrıca yazar, yönetim kurulu toplantıları sık sık yapılmadığından mehz İsviçre'de olduğu gibi TTK'daki düzenlemede "işlerin gidişi" hakkında bilgi edinme hakkının kurul başkanının iznine tabi kılınmamasının yararlı olabileceğini de vurgular.²³ Üçışık/Çelik'e göre, kanundaki bu düzenleme kurul üyelerinin gözetim görevlerini tam olarak yerine getirmesine engeldir. Şirketler, işlerinin gidişi hakkında bilgi alınması açısından yönetim kurulu başkanının iznini aramamalıdır.²⁴ Güney'de düzenlemenin mehz İsviçre ile uyumlu olmadığını, bu uyumsuzluğun bilinçli bir tercih olmayıp tercüme hatasından kaynaklandığına işaret eder. Fakat yazar, kanundaki bu açık düzenleme nedeni ile hem münferit işler hemde işlerin gidişi hakkındaki bilgi taleplerinin kurul başkanının iznine tabi olduğunu görüşlerine eklemektedir.²⁵

4. Başkanın İzin Vermesi

Bilgi talepleri ve bilgi verilmesine ilişkin izin kaydının tutulması hususunda herhangi bir işlem öngörülmemiştir. Kurul başkanı üyelerine bu izni verirken istediği gibi serbestçe değerlendirme yapmamalıdır.²⁶ Bilgi talebi şekle bağlı değildir fakat yazılı olarak talep edilmesi yerinde olur. Çünkü talep sırasında talebi haklı gösteren gerekçelerin eklenmesi, kurul başkanının karar vermesine yardımcı olabilir.²⁷

Başkanın izin verme yetkisi kaldırılamaz, devredilemez, sınırlandırılmaz.²⁸ Başkan, bilgi talepleri konusunda keyfi işlem yasağına tabidir. Başkan talebi red etmesi halinde orantılılık ilkesini ve maddi sebepler dikkate almalıdır. Başkan ancak talebi haksız, gereksiz, önemli

²² Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 590.

²³ Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 586.

²⁴ Üçışık ve Çelik, s. 481.

²⁵ N. Akdağ Güney, Anonim şirket yönetim kurulu. İstanbul 2012, s. 121, dph. 341.

²⁶ Kurca (ŞehirAli Çelik/Manavgat), s. 716; Böckli, s. 1617.

²⁷ Krneta, Art. 715a, N. 1008; Hungerbühler, s. 76.

²⁸ Ü. Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku. İstanbul 2013, §12, N. 102.

derecedeki şirket sırrını ilgilendirmesi halinde rededebilir.²⁹ İzin talepleri değerlendirilirken üyelerin eşit işleme tabi tutulması gerektiği unutulmamalıdır.³⁰ Ayrıca bilgi verilmemesi halinde üyenin görevini yapmasının engellenmemesine dikkat edilmelidir.³¹

5. Görüşümüz ve Sonuç

TTK m. 392’de yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları ile bağlantılı önemli bir hak olan bilgi edinme hakkına ayrıntılı yer verilmiştir. Bu kapsamda bilginin toplantı dışında ve içinde olmak üzere iki ayrı şekilde talep edilmesi mümkün kılınmıştır. Her ne kadar bilgi edinme hakkı üyelerin vazgeçilmez haklarından ise de bu hakkın esas olarak toplantı içinde kullanılması gerektiği hükmün gerekçesinden anlaşılmaktadır. Çünkü toplantı dışında bilgi talebi “münferit iş/işlemlerin gidişi” bağlamında, kurul başkanının iznine tabidir. Bu düzenleme tarzı iş hayatının somut gerçekleri ile uyumlu değildir. Kurul toplantılarının uzun aralıklarla yapıldığı şirketlerde, yönetim kurulu üyeleri bilgi alma haklarını toplantı aralarında ancak kurul başkanının izni ile kullanabileceklerdir. Bu durumun kurul başkanının şirket iç işlerinden haberdar olması açısından yararlı olduğu söylenebilir. Fakat başkanın şirket içindeki her durumdan haberdar olması ihtiyacı, bilgi alma hakkını başkan iznine tabi kılmayı haklı göstermemektedir. Her ne kadar hükmün bilgi edinme sırasında şirket içi bir hiyerarşinin takip edilmesinin gerekliliğinden³² kaynaklandığı düşünülse de, yönetim kurulu üyeleri arasında eşit işlem ilkesi geçerli olup, amir memur şeklinde bir hiyerarşi söz konusu değildir.

Üyeler bilgiyi başkanın izni ile şirket yönetimi ile ilgili kişilerden alacaklardır. Bilginin doğrudan değil, şirket yönetimi ile ilgili kişiler vasıtası ile edinilmesi düzenlemesi ise yerinde bir yaklaşımdır. Her isteyen kişinin bilgi almak adı altında şirket içinde özgürce hareket etmesi bilgi alma hakkının kötüye kullanılmasına zemin hazırlayabilir.

²⁹ Böckli, § 13, N. 207; Güney, s. 122; Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 590.

³⁰ H. Bahar Sayın. Pay Sahibi Haklarının Korunması Bağlamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, İstanbul 2015, s. 228; Tekinalp, §12, N. 102.

³¹ Böckli, § 13, N. 206; Pulaşlı, Şerh, § 30, N. 590.

³² Böckli, § 13, N. 206.

İsviçre hukukunda ise sadece münferit işlere ilişkin bilgi taleplerinde başkanın izni gerekmektedir. Bu kapsamda “münferit iş/işlerin gidişi” kavramlarının içeriği ve yorumlanması açısından İsviçre doktrininde de bir birlik yoktur³³. Türk hukuku açısından ise hem münferit işler hem de işlerin gidişi hakkında bilgi talepleri başkanın iznine tabidir. Bu açıdan kavramların dar veya geniş yorumlanması somut bir çok olayda önem arz etmeyecektir. Fakat kanun koyucunun abesle iştiğal etmeyeceği düşüncesinden hareketle bilgi taleplerinin “münferit iş/işlerin gidişi” şeklinde ayrılmasının bir nedeninin olması gerekir. Bu noktada Kırca'nın da ifade ettiği gibi kanunda yer alan ayırım mehaz kanunun çevirisi sırasında gerçekleşen bir hatadan kaynaklanmış olabilir. Bu durumda hükmün kanun koyucu tarafından tekrar gözden geçirilmesi ihtiyacı ortaya çıkar. Çünkü hükmün mehaza uygun yorumlanması uygulamada sorunlar meydana getirir. Buna mahal vermemek için ilgili hükümde düzenlemenin yapılması önem arz eder. Düzenlemenin mehaza uygun gerçekleştirilmesinden sonra “münferit iş ve işlerin gidişi” kavramlarının yorumlanması gerekir. Yorum sırasında yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları göz önünde tutularak, bilgi alma hakkının başkanın iznine tabi olduğu “münferit iş” kavramı dar yorumlanmalı ve böylece üyelere başkanın iznine tabi olmayan “işlerin gidişi” konusunda serbestçe bilgiye ulaşabilme olanağı tanınmalıdır.

Kaynakça

- Bahar Sayın Hediye, Pay Sahibi Haklarının Korunması Bağlamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı. İstanbul: XII Levha.
- Bozel Savaş, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı (6102 sayılı TTK m. 392)”, *Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2013, S. 1, 79-90.
- Böckli Peter. Schweizer Aktienrecht. (4. Auflage). Zürich 2009.
- Forstmoser Peter., Meier-Hayoz Arthur, Nobel Peter, Schweizerisches Aktienrecht. Bern 1996.
- Güney Akdağ Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu. İstanbul 2012.
- Hungerbühler W., Ivo. Der Verwaltungspräsident. Zürich 2003.

³³ Bkz. dpn. 5 ve 15.

Kırca İsmail/Şehirli Çelik, Ferzan Hayal/Manavgat Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku C. I. Ankara 2013.

Kortunay Ayhan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı. İstanbul 2015.

Krnet Georg, Praxiskommentar Verwaltungsrat Art 707-726, 754 OR und Spezialgesetze. (2. Auflage). Bern 2005.

Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi C. I (2. Baskı). Ankara 2014.

Tekinalp Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku. İstanbul 2013.

Üçışık Güzin ve Çelik Ayhan, Anonim Ortaklıklar Hukuku (C. I). Ankara 2013.

Wernli Martin, Honsell Heinrich, Vogt Peter, Nedim vd. Obligationenrecht II Art. 530-1186 OR Basler Kommentar (3. Auflage). Zürich 2008.